

ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

του ΠΑΚΕΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2:

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ - ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ

➤ Αποτελέσματα έρευνας εσωτερικού ερωτηματολογίου

13/30 ερωτηματολόγια, ποσοστό 43%

Συμπεράσματα

Η αποτύπωση της σημερινής λειτουργίας του Παρατηρητηρίου προσδιορίζοντας βασικά στοιχεία, όπως τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, τη γενική συμβολή του καθώς και την αξιοποίησή του κατέληξε στο βασικό συμπέρασμα ότι το Παρατηρητήριο παρόλο που διαθέτει άρτια τεκμηριωμένο ερευνητικό υπόβαθρο στον ελληνικό χώρο με ανοικτή πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας προϊόντα και με δυνατότητα να παίζει τον ρόλο ενός Υποστηρικτικού Συστήματος Λήψης Αποφάσεων για τη χάραξη στρατηγικής, δεν αξιοποιείται ικανοποιητικά τόσο από την ίδια την ΕΟΑΕ όσο και από άλλους εξωτερικούς χρήστες και κυρίως από το δημόσιο τομέα. Βασικό πρόβλημα της υπάρχουσας δομής αποτελεί η υποστελέχωσή του.

Σχετικά με την εκτίμηση των προοπτικών του Παρατηρητηρίου υπήρξε η γενική διαπίστωση ότι πρέπει να εκμεταλλευτεί τη τεχνογνωσία που έχει συσσωρεύσει και να προχωρήσει στην κατάλληλη διεύρυνση των αντικειμένων και να μετεξελιχθεί σε ένα Παρατηρητήριο χωρικών επιδράσεων μεγαλύτερης χωρικής εμβέλειας, είτε στο επίπεδο της Βόρειας Ελλάδας είτε σε εθνικό επίπεδο για το σύνολο των μεγάλων οδικών αξόνων της χώρας με την απαραίτητη θεσμική κατοχύρωση της ένταξής του σε κάποιο φορέα (όπως την ένταξή σε ένα φορέα που θα έχει την εποπτεία όλων των αυτοκινητοδρόμων της χώρας - Εθνική Αρχή Αυτοκινητοδρόμων - και θα συνδέεται με τη Χωροταξία, την Ανάπτυξη και τις Υποδομές). Παράλληλα, απαιτείται ο εκσυγχρονισμός της υπάρχουσας υποδομής με βασική προτεραιότητα την ανάπτυξη ομογενοποιημένης βάσης των γεωχωρικών δεδομένων. Επίσης για την καλύτερη αξιοποίησή του μεγάλου αριθμού προϊόντων του, είναι αναγκαία μια καλύτερη ταξινόμηση τους και προσαρμογή τους ώστε να γίνουν πιο επιχειρησιακά και πιο φιλικά στους διάφορους φορείς κυρίως του δημόσιου τομέα.

Επιπλέον απαιτείται βελτίωση του ιστότοπου και προώθηση της συνεργασία και δικτύωσης με άλλους ανάλογους οργανισμούς (Παρατηρητήρια) σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο, με αναπτυξιακούς φορείς, με την ΕΛΣΤΑΤ για την τροφοδότηση και ανταλλαγή συμπληρωματικών στοιχείων καθώς και άλλες υπηρεσίες (όπως Τελωνεία, Λιμάνια, ΥΠΑ, Τουρισμό κλπ) για ανταλλαγή στοιχείων και στη συνέχεια τη συμβολή του Παρατηρητηρίου ως εργαλείο παρακολούθησης, ελέγχου και υποστηρικτικό στη λήψη αποφάσεων. Τέλος, σημειώθηκε η αναγκαιότητα για μια θεσμική κατά κάποιο τρόπο διασύνδεση με το ESPON για ενίσχυση της προβολής του και η επέκτασή του στο ερευνητικό πεδίο με διεθνείς συνεργασίες και συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα που θα αποτελέσει και μια πιθανή πηγή εσόδων.

➤ **Αποτελέσματα έρευνας εξωτερικού ερωτηματολογίου**

50/140 ερωτηματολόγια, ποσοστό 36%

Συμπεράσματα

Ένα γενικό συμπέρασμα σε σχέση με τον βαθμό γνώσης και αξιοποίησης του Παρατηρητηρίου της Εγνατίας Οδού είναι ότι αυτός είναι περιορισμένος σε επίπεδο δημόσιας διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο βαθμός αξιοποίησης φαίνεται γενικά να φθίνει καθώς το πεδίο δράσης του φορέα μεταφέρεται από το επίπεδο συγκεκριμένων και εστιασμένων εφαρμογών (μελέτες, έρευνα, υλοποίηση προγραμμάτων, συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη) προς το επίπεδο του γενικότερου στρατηγικού σχεδιασμού και μέχρι το επίπεδο χάραξης και υλοποίησης της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής. Συχνή είναι η αξιοποίησή του στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής εκπαιδευτικής διαδικασίας (ως υπόδειγμα, πηγή δεδομένων για εργασίες κτλ). Παράλληλα, μία ενδιαφέρουσα παρατήρηση είναι ότι στο σύνολο των φορέων ο βαθμός αξιοποίησης του Παρατηρητηρίου μειώνεται με την απομάκρυνση της έδρας των φορέων από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, που είναι η έδρα του Παρατηρητηρίου.

Από τους εκπροσώπους των φορέων που γνωρίζουν το Παρατηρητήριο, περίπου οι μισοί δήλωσαν ότι ενημερώθηκαν για αυτό μέσω διαδικτύου και δελτίων τύπου ενώ οι υπόλοιποι μέσω της επαφής με συναδέλφους στην εργασία και μέσω των σπουδών τους. Παρά το γεγονός ότι σχεδόν οι μισοί φορείς που έλαβαν μέρος στην έρευνα δεν γνωρίζουν το Παρατηρητήριο, σχεδόν τα $\frac{3}{4}$ αυτών που το γνωρίζουν είναι και χρήστες του Παρατηρητηρίου. Από τους χρήστες, οι μισοί το αξιοποιούν τακτικά. Η αξιολόγησή του από τους χρήστες είναι ιδιαίτερα θετική ως προς την κατανόηση, την εγκυρότητα, την επικαιροποίηση και τη χρησιμότητα των δεδομένων του. Επιπρόσθετα, το Παρατηρητήριο αξιολογήθηκε ιδιαίτερα θετικά ως προς τη συνολική παρουσία και τη συμβολή του στην υποστήριξη του αναπτυξιακού σχεδιασμού, της αξιολόγησης υποδομών και της ερευνητικής και μελετητικής δραστηριότητας. Το σύστημα δεικτών, το χαρτογραφικό υλικό και ο ιστότοπος είναι τα προϊόντα του Παρατηρητηρίου που κρίθηκαν πολύ θετικά. Από την άλλη πλευρά, προτάθηκε τόσο η επέκταση της θεματικής και χωρικής εμβέλειας του Παρατηρητηρίου όσο και η βελτίωση των δεδομένων και προϊόντων του με τη συστηματικότερη επικαιροποίηση και διάχυσή τους, την αναθεώρηση του συστήματος δεικτών και τη βελτίωση του ιστότοπου. Επίσης, κάποιοι χρήστες εξέφρασαν το αίτημα για διάθεση πρωτογενών γεωχωρικών δεδομένων από το Παρατηρητήριο.

Στο επίπεδο της εξωτερικής παρουσίας και της ανταγωνιστικότητας του Παρατηρητηρίου, αναφέρθηκε η έλλειψη ανταγωνισμού από αντίστοιχους φορείς στην Ελλάδα, η οποία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για τη διαρκή αναβάθμιση του φορέα. Παράλληλα, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη βελτίωση του Παρατηρητηρίου θεωρήθηκε από πολλούς χρήστες η εντατικότερη προβολή και ενημέρωση του κοινού και η αποτελεσματικότερη δικτύωση και συνέργια με άλλους φορείς. Σχολιάστηκε ακόμη η ανάγκη θεσμικής ενίσχυσης του Παρατηρητηρίου.

Συμπερασματικά, από τη συγκεκριμένη έρευνα προκύπτει ότι το Παρατηρητήριο δεν είναι γνωστό και δεν έχει αξιοποιηθεί με την ευρύτητα που θα δικαιολογούσε η μοναδικότητά του σε εθνικό επίπεδο και η διατομεακότητα του πεδίου δράσης του. Παρόλα αυτά, οι χρήστες των υπηρεσιών και προϊόντων του δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι από αυτά εντοπίζοντας παράλληλα σημεία βελτίωσης. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, η εντατικοποίηση της προβολής και της δικτύωσής του και η ενίσχυσή του θεσμικά αποτελεί τη βασική προτεραιότητα για την ενδυνάμωση του ρόλου του ενώ συνδυαστικά πρέπει να γίνει αναθεώρηση του πεδίου δράσης του (χωρικά και θεματικά) και του τρόπου παρουσίασης και διάθεσης των προϊόντων του.

➤ **Αποτελέσματα έρευνας Delphi**

18/20 συμμετοχές, ποσοστό 90%

Συμπεράσματα

Η εφαρμογή της μεθόδου Delphi διερεύνησε τη συμβολή του Παρατηρητηρίου σε σχέση με την αποτίμηση των επιδράσεων της Εγνατίας Οδού σε ζητήματα εδαφικής συνοχής, κοινωνικής συνοχής, οικονομικής ανταγωνιστικότητας, ποιότητας περιβάλλοντος και αναπτυξιακού προγραμματισμού. Ο βαθμός εξοικείωσης των ειδικών με τις 20 δηλώσεις τις οποίες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κρίθηκε γενικά ικανοποιητικός (πάνω από 50%) για όλες και πολύ ικανοποιητικός (πάνω από 80%) σε 11 από τις 20 δηλώσεις. Με βάση της επιδόσεις αυτές οι απόψεις των ειδικών μπορεί να θεωρηθούν ασφαλής βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Σχετικά με την αποδοχή της πιθανότητας πραγματοποίησης των δηλώσεων διαπιστώθηκε ότι όλες οι δηλώσεις που συνδέονται με την εδαφική συνοχή έχουν ψηλά ποσοστά αποδοχής, γεγονός που υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο της Εγνατίας Οδού στη βελτίωση της προσβασιμότητας. Σχετικά με την περίοδο πραγματοποίησης των δηλώσεων θα πρέπει να τονιστεί ότι αν και γενικά υπερισχύει η αντίληψη της πραγματοποίησης τους τα επόμενα 7 χρόνια, μόνο σε 7 από τις 20 το σχετικό ποσοστό ξεπερνάει το 70% καθώς η εκτίμηση ότι θα πραγματοποιηθούν μετά το 2020 κινείται επίσης σε πολύ ψηλά ποσοστά. Σχετικά με τη σημασία των δηλώσεων διαφαίνεται ότι τις ψηλότερες τιμές ως προς το χαρακτηρισμό "πολύ σημαντική" έχουν οι δηλώσεις που αντιστοιχούν στον άξονα της εδαφικής συνοχής, γεγονός που ενισχύει περαιτέρω την αναγνώριση από τους ειδικούς της συμβολής της Εγνατίας Οδού σε αυτό το πεδίο. Σχετικά με τις επιδράσεις από την πραγματοποίηση των δηλώσεων στην ανάπτυξη και συνοχή αξίζει να σημειωθεί ότι γενικά κρίνονται ως θετικές, ενώ ως πολύ θετικές ξεχωρίζουν οι δηλώσεις που αντιστοιχούν στους άξονες της εδαφικής συνοχής και της ανταγωνιστικότητας. Τέλος, ως προς τους παράγοντες που επηρεάζουν την πραγματοποίηση των δηλώσεων ξεχωρίζουν ως υψηλής επιρροής οι "Στελέχωση" και "Στρατηγική της Εγνατίας Οδού ΑΕ" και ακολουθούν οι "Χρηματοδότηση" και "Δικτύωση".

Συνοψίζοντας, η εφαρμογή της μεθόδου Delphi υπογραμμίζει την ανάγκη να ληφθούν υπόψη τόσο στην αξιολόγηση όσο και σε κάθε ενδεχόμενο επανασχεδιασμό του Παρατηρητηρίου αφενός ο μακρινός ορίζοντας των επιδράσεων της Εγνατίας Οδού και του υποστηρικτικού ρόλου του Παρατηρητηρίου που εκτείνεται και πέραν της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και αφετέρου η βαρύτητα που αποδίδεται στις επιδράσεις που συνδέονται με την προσβασιμότητα και την εδαφική συνοχή. Οι επιδράσεις αυτές θεωρούνται γενικά θετικές ή πολύ θετικές και μπορούν έτσι να αποτελέσουν τον άξονα πάνω στον οποίο θα αρθρωθούν οι προτεραιότητες του Παρατηρητηρίου ώστε να ενορχηστρωθούν και οι επιδράσεις των υπολοίπων πεδίων πολιτικής. Τέλος, αναδεικνύεται σαφώς η ανάγκη να δοθεί βάρος στην ικανοποιητική στελέχωση του Παρατηρητηρίου σε συνάρτηση με τον προσανατολισμό της "Στρατηγικής της Εγνατίας Οδού ΑΕ".

➤ **Διαδικασία focus group**

2 συναντήσεις εργασίας (Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα)

17/22 συμμετοχές, ποσοστό 77%

Συμπεράσματα

Από τις δυο συναντήσεις focus group σε Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα τέθηκαν από τους συμμετέχοντες σειρά ζητημάτων των οποίων η αντιμετώπιση θεωρήθηκε κρίσιμη στην προοπτική (ανα)θέωρησης της στρατηγικής του Παρατηρητηρίου υπό την απαίτηση της συνεχούς βελτίωσης και των προοπτικών εδραίωσης του ρόλου του. Αυτά εστίασαν σε θέματα: σχέσεων με την ΕΟΑΕ, προσδιορισμού αντικειμένου, ρόλου στη διαμόρφωση πολιτικών, βιωσιμότητας - ανταποδοτικότητας, δικτύωσης και συνεργασιών, ανθεκτικότητας και προσαρμοστικότητας, ανταπόκρισης στις ανάγκες των χρηστών, διάχυσης - προβολής και διάδοσης.

Ως γενική αποτίμηση διαπιστώθηκε ότι η ανάπτυξη του Παρατηρητηρίου μέχρι σήμερα, συνδέθηκε άρρηκτα με την εξέλιξη κατασκευής του αυτοκινητόδρομου και του τρόπου ένταξής του στη διοικητική δομή της εταιρείας. Αντίστοιχα, οι δράσεις του επικεντρώθηκαν στον αναπτυξιακό ρόλο της Εγνατίας Οδού αλλά και γενικότερα στην παρακολούθηση των σχετικών δεδομένων και επιλεκτικά, στην ανάλυση τάσεων των περιοχών επιρροής του άξονα και των καθέτων. Σε αυτό το πλαίσιο, το Παρατηρητήριο φαίνεται να έχει ανταποκριθεί ικανοποιητικά στους βασικούς του στόχους, ωστόσο εντοπίζονται δυσκολίες σε επιμέρους κύριες λειτουργικές του εστιάσεις όπως η συλλογή επικαιροποιημένων δεδομένων, οι οποίες πρέπει να ξεπεραστούν ώστε να διασφαλιστούν οι υφιστάμενες υπηρεσίες του σε ένα επίπεδο αιχμής.

Κατά την επόμενη περίοδο λειτουργίας, η προοπτική ιδιωτικοποίησης τμημάτων ή του συνόλου της ΕΟΑΕ και η ένταξη του Παρατηρητηρίου στο νέο σχήμα σε συνδυασμό με τις ευρύτερες εξελίξεις στον Ελληνικό χώρο, στην ΝΑ Ευρώπη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναδεικνύουν ενδεχομένως την απαίτηση της αναθεώρησης της στρατηγικής και του πλαισίου λειτουργίας του. Κρίσιμη επίσης θεωρείται η διερεύνηση της ανταγωνιστικότητάς του τόσο στο υφιστάμενο όσο και στο μελλοντικό πλαίσιο διοικητικής - θεσμικής του ένταξης. Επιπρόσθετα, θεωρείται απαραίτητη η αναθεώρηση του αντικειμένου και της χωρικής αναφοράς των δράσεων ώστε να συμβάλουν στις σύγχρονες απαιτήσεις και να είναι ελκυστικά στους ενδιαφερόμενους, είτε αυτοί είναι φορείς είτε μεμονωμένοι χρήστες.

Συνολικά, θεωρείται σημαντική η εξεύρεση του κατάλληλου σχήματος όπου το Παρατηρητήριο θα ενταχθεί με αποδοτικό τρόπο, αξιοποιώντας την υφιστάμενη τεχνογνωσία και εδραίωσή του στον χώρο και αναβαθμίζοντας ταυτόχρονα τις υποδομές, τη στελέχωση και τις υπηρεσίες του. Αυτό το αποδοτικό σχήμα πρέπει να επιτύχει την εξάλειψη του σημαντικού ελλείμματος στο επίπεδο της προβολής και διάχυσης, χρησιμοποιώντας για αυτό τον σκοπό νέα μέσα ή αξιοποιώντας με πιο εντατικό τρόπο τα υφιστάμενα. Επίσης, θεωρείται σημαντική η εδραίωση ουσιαστικών συνεργασιών με αντίστοιχους φορείς και μηχανισμούς παρακολούθησης. Θεωρείται τέλος ουσιαστική η διερεύνηση για την υιοθέτηση ενός οικονομικά ανταγωνιστικού πλαισίου λειτουργίας του Παρατηρητηρίου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ
 Κωδικός αναφοράς 5212

➤ *Διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking)*

Συνοπτικά αποτελέσματα δεικτών συγκριτικής αξιολόγησης

Πεδίο σύγκρισης	Δείκτης σύγκρισης	Παρατηρητήριο	ΕΛΣΤΑΤ	ΕΟΠ (TERM)	ESPON	IMET	SEETO
Τεχνογνωστική βάση	Πλήθος απασχολούμενων	6,11	918,5	214	18	25	41
Τεχνογνωστική βάση	Αναθέσεις μελετών και ερευνών	1,11	3,67	-	5,14	1	5,50
Τεχνογνωστική βάση	Επιστημονικές συνεργασίες και εκδηλώσεις	8,37	7,33	5	30,28	5	1,12
Παραγωγικότητα	Χρησιμοποιούμενοι πόροι / Προϊόντα - υπηρεσίες	523,87	28.878,93	-	1.158,11	-	-
Παραγωγικότητα	Προϊόντα - υπηρεσίες / χρονική αναφορά	38	317	17,23	242,86	39,28	13
Επίδραση	Δράσεις υποστήριξης	2,00	3,33	9	1,43	0,57	0,75
Επίδραση	Πλήθος αποδεκτών προϊόντων	85,7		72		10	10,87
Επίδραση	Πλήθος επισκέψεων/ημέρα στον ιστότοπο	140	2.003	-	235	-	-

Συμπεράσματα

Με τη διαδικασία της συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking) επιχειρήθηκε η διάγνωση των σημείων - στόχων προς τα οποία πρέπει να κινηθεί το Παρατηρητήριο ώστε να ανταποκρίνεται με συνεχή και επίκαιρο τρόπο στο ρόλο του ως μηχανισμός αποτίμησης των επιδράσεων του συστήματος Εγνατία Οδός και κάθετοι άξονες στις χωρικές ζώνες διέλευσης αλλά και ευρύτερα.

Για την προσέγγιση αυτής της επιδίωξης ακολουθήθηκε μεθοδολογική αντιμετώπιση η οποία στηρίχθηκε στην εύρεση και αξιολόγηση μηχανισμών παρακολούθησης (άλλων Παρατηρητηρίων δηλαδή) οι οποίοι πληρούν δύο καταρχήν προϋποθέσεις: α) δημοφιλία ως προς τη χρήση τους από φορείς που παρεμβαίνουν στις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων και β) σχετικότητα - συνάφεια ως προς τα φαινόμενα που εξετάζει και αναλύει το Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού. Η δημοφιλία προέκυψε από την έρευνα εξωτερικού ερωτηματολογίου ενώ η σχετικότητα προέκυψε από την ειδικότερη διερεύνηση αυτών που προέκυψαν βάσει δημοφιλίας.

Στη συνέχεια, τέθηκαν τα πεδία σύγκρισης (τεχνογνωστική βάση, παραγωγικότητα και επίδραση) καθώς και οι δείκτες σύγκρισης ανά πεδίο (πλήθος απασχολούμενων, αναθέσεις μελετών - ερευνών, επιστημονικές συνεργασίες - εκδηλώσεις για το πεδίο τεχνογνωστικής βάσης, χρησιμοποιούμενοι πόροι / προϊόντα - υπηρεσίες, προϊόντα - υπηρεσίες / χρονική αναφορά για το πεδίο της παραγωγικότητας, δράσεις υποστήριξης, πλήθος αποδεκτών

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ
Κωδικός αναφοράς 5212

προϊόντων για το πεδίο της επίδρασης). Οι δείκτες συστηματοποιήθηκαν ως προς το περιεχόμενό τους και τις μονάδες μέτρησης.

Στη βάση πλέον αυτής της πλατφόρμας συγκριτικής αξιολόγησης, υπολογίστηκαν οι δείκτες για το Παρατηρητήριο της Εγνατίας Οδού ώστε να προκύψει το σημείο αναφοράς των συγκρίσεων καθώς και οι δείκτες για τους υπόλοιπους ομοειδής φορείς ώστε να προκύψουν τα ποσοτικά μεγέθη τα οποία και θα οδηγήσουν στην προσέγγιση του βασικού στόχου της όλης διαδικασίας. Αυτό το καταληκτικό στοιχείο της διαδικασίας αφορά στη διαπίστωση των προτύπων σύγκρισης και σχετίζεται ειδικότερα με διαπιστώσεις και πιθανές προτάσεις για την εκπλήρωση των στόχων συνεχούς βελτίωσης και εδραίωσης του Παρατηρητηρίου μέσα από τις διεργασίες ενίσχυσης της τεχνογνωστικής του βάσης, της παραγωγικής του λειτουργίας και της επίδρασής του σε φορείς που εμπλέκονται στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων.

Το συνολικό - συνθετικό συμπέρασμα της διαδικασίας συγκριτικής αξιολόγησης μπορεί να αποτιμηθεί λαμβάνοντας υπόψη: α) την καταλληλότητα της ακολουθούμενης μεθοδολογίας και β) τις διαπιστώσεις που προέκυψαν απόρροια της συγκριτικής αξιολόγησης του Παρατηρητηρίου με άλλους ομοειδής φορείς.

Αναφορικά με την καταλληλότητα της μεθοδολογίας, θεωρείται ότι αυτή αντιμετώπισε ικανοποιητικά το σύνολο των πεδίων στόχευσης με δεδομένο ότι μπόρεσε να αποφέρει ποσοτικά και ποιοτικά συμπεράσματα για κάθε ένα από αυτά. Επίσης, οι δείκτες έκφρασης αυτών των πεδίων μπόρεσαν να υπολογιστούν για το σύνολο σχεδόν των περιπτώσεων με δεδομένο ότι τα στοιχεία για τον υπολογισμό τους ήταν εφικτό να ανευρευθούν και να συστηματοποιηθούν σχετικά εύκολα. Επιπρόσθετα η όλη ροή της διαδικασίας μπόρεσε να αποτυπωθεί και να περιγραφεί με απλό και κατανοητό τρόπο ώστε να αναπαραχθεί στο μέλλον, όταν ανάλογα ερωτήματα τεθούν προς διερεύνηση. Δεν πρέπει ωστόσο να παραγνωρίζεται ότι η μεθοδολογία που επιλέχθηκε αφορά μια συγκεκριμένη θεώρηση του τρόπου και του βαθμού συγκριτικής αξιολόγησης στη βάση κυρίως της γενικής κατεύθυνσης κατανόησης της λειτουργίας και απόδοσης του Παρατηρητηρίου και των ομοειδών φορέων. Αυτό, δεν αποκλείει την κατά περίπτωση ανάπτυξη άλλων μεθοδολογιών αξιολόγησης περισσότερο εστιασμένων σε ειδικότερα θέματα, όπως για παράδειγμα του τρόπου που επιλύονται συγκεκριμένοι (παρόμοιοι) δείκτες ή του τρόπου που ο ιστότοπος (βασικός μηχανισμός διάχυσης) δομείται, λειτουργεί και επηρεάζει.

Αναφορικά με τις διαπιστώσεις που προέκυψαν, πρέπει καταρχήν να σημειωθεί ότι αυτές κινήθηκαν προς την κατεύθυνση της ποιοτικής ανάγνωσης των ποσοτικών δεδομένων ώστε να περιγράψουν τα σημεία - στόχους προς τα οποία θα πρέπει να κινηθεί το Παρατηρητήριο στη διαδικασία βελτίωσης και περαιτέρω εδραίωσης του ρόλου του. Άμεσες ποσοτικές συγκρίσεις δεν εισήχθησαν στη διαδικασία της αξιολόγησης με δεδομένο ότι οι φορείς που αξιολογήθηκαν συγκριτικά, παρότι έχουν το χαρακτήρα του ομοειδούς, δεν αποτελούν ταυτόσημα μεγέθη σε σχέση με το Παρατηρητήριο. Ωστόσο μέσα από τη διαδικασία της ποιοτικής αποτίμησης των συγκρίσεων, παρήχθησαν χρήσιμες διαπιστώσεις, ικανές να τροφοδοτήσουν την πιθανή αναπροσαρμογή της στρατηγικής του Παρατηρητηρίου με συγκεκριμένες δράσεις. Τέτοιες διαπιστώσεις ομαδοποιούνται γενικά: α) στην ανάγκη ισχυρότερης και θεσμικής δικτύωσης με φορείς παραγωγής δεδομένων και μεθοδολογιών ως διαδικασία συνεχούς βελτίωσης της τεχνογνωστικής του βάσης, β) στην ανάγκη εξωτερίκευσης και διάχυσης σε θεσμική βάση, των αποκλειστικών προϊόντων και των πρωτογενών στοιχείων που αναπτύσσει προς φορείς συστηματοποίησης δεδομένων ως διαδικασία ενίσχυσης του ρόλου του, γ) στην ανάγκη συστηματικής συμμετοχής σε διαδικασίες και περιοδικές δράσεις της στατιστικής κοινότητας της χώρας ως ενέργειες που εμβαθύνουν την επιστημονική του εξέλιξη και νομιμοποίηση και δ) στην ανάγκη διεύρυνσης της "δεξαμενής" άντλησης δεδομένων και μεθοδολογιών στο πλαίσιο συνεργασιών με ομοειδής φορείς ειδικού ενδιαφέροντος.

➤ **Ανάλυση SWOT και συνθετική αξιολόγηση**

Συμπεράσματα

Η ανάλυση SWOT καταγράφει τις βασικές διαστάσεις της διάγνωσης: τις *δυνάμεις* και *αδυναμίες* (εσωτερικοί παράγοντες) και τις διαθέσιμες *ευκαιρίες* και *απειλές* (εξωτερικοί παράγοντες). Η προσπάθεια αυτή αξιοποιεί τις πληροφορίες και διαπιστώσεις όλων των πτυχών της εμπειρικής έρευνας που περιλαμβάνει την έρευνα ερωτηματολογίων εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης, την εφαρμογή Delphi, τη διερεύνηση Benchmarking και τη διεξαγωγή των Focus group.

Συνοψίζοντας, η διάγνωση καταγράφει όλο το φάσμα των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων τόσο σε σχέση με τους βασικούς άξονες προτεραιοτήτων όσο και σε σχέση με το χωρικό επίπεδο αναφοράς που συνδέονται με τις επιδράσεις της Εγνατίας Οδού και το ρόλο του Παρατηρητηρίου. Χαρακτηριστικά διαπιστώνεται ότι στη ζώνη διέλευσης του άξονα, το Παρατηρητήριο παρέχει σημαντικές εισροές υποστηρίζοντας τόσο τη λειτουργική διαχείριση του συστήματος Εγνατία Οδός και κάθετοι άξονες όσο και σε ειδικές περιπτώσεις την εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού τοπικής κλίμακας. Η διάγνωση καταγράφει επίσης το γεγονός ότι παρά τις δυνατότητες που διαθέτει το Παρατηρητήριο να διαμορφώσει εισροές για τον χωρικό και αναπτυξιακό σχεδιασμό σε περιφερειακό, διαπεριφερειακό και διασυνοριακό επίπεδο, κάποιες ενδογενείς αδυναμίες αλλά κυρίως μια σειρά από εξωγενείς παράγοντες καθυστερούν την αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων.

Στο επόμενο κεφάλαιο επιχειρείται η σύνθεση των ενδογενών και εξωγενών παραγόντων που κατέγραψε η διάγνωση, προκειμένου να προσανατολίσει τη διαμόρφωση των διαφορετικών εναλλακτικών προτεραιοτήτων και προοπτικών ανάληψης δράσης στο πλαίσιο της συνολικής αξιολόγησης του Παρατηρητηρίου.

Πίνακας Ανάλυσης SWOT (δυνάμεις - αδυναμίες - ευκαιρίες - απειλές)

ΔΥΝΑΜΕΙΣ (S)

- Μοναδικό μόνιμο παρατηρητήριο παρακολούθησης επιπτώσεων οδικού άξονα σε εθνικό επίπεδο. Συστηματική συλλογή, επεξεργασία και διάθεση δεδομένων σε αντικείμενα που δεν καλύπτονται από άλλους φορείς.
- Δεκαετής λειτουργία στο πλαίσιο της ΕΟΑΕ. Συμβολή στους σκοπούς της, εδραίωση της στρατηγικής σημασίας της και υποστήριξη από στελέχη.
- Ανάπτυξη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, επιστημονικού υπόβαθρου και τεχνογνωσίας.
- Ικανοποιητικό περιβάλλον και λειτουργία του δικτυακού τόπου.
- Σχετική ανεξαρτησία και υποστήριξη ως προς την οργάνωση, τη λειτουργία, το αντικείμενο και τη χρηματοδότηση στο πλαίσιο της ΕΟΑΕ.
- Αποδοτικό σύστημα δεικτών.
- Ύπαρξη μεγάλης βιβλιοθήκης που αποτελείται από βάσεις δεδομένων, μεθοδολογίες υπολογισμού δεικτών, μελέτες, εκθέσεις, χαρτογραφικό υλικό και ανεπτυγμένο σύστημα διαχείρισης γεωχωρικών πληροφοριών.
- Παραγωγή πρωτογενών δεδομένων με σημαντική προστιθέμενη αξία λόγω ιδιαιτερότητας και σπανιότητας μέσα από την ανάθεση εξειδικευμένων μελετών αποτίμησης των επιδράσεων.
- Πολύ καλή σχέση μεταξύ παραγόμενων προϊόντων και διαθέσιμων πόρων, όπως προκύπτει από τις συγκρίσεις με άλλους ομοειδής φορείς (χαμηλό μοναδιαίο κόστος παραγωγής, μικρός λόγος απασχολούμενων προς παραγόμενα προϊόντα).

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (W)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ

Κωδικός αναφοράς 5212

- Μεγάλο έλλειμμα στην προβολή και δικτύωση.
- Ελλείψεις σε στελέχωση. Επάρκεια υποδομών, συμπεριλαμβανόμενων των κτιριακών υποδομών.
- Μη υλοποίηση σημαντικών ερευνών/μελετών σύμφωνα με το πρόγραμμα δράσης.
- Δυσκολία στην ανάπτυξη ομογενοποιημένης (ολοκληρωμένης) βάσης γεωχωρικών δεδομένων.
- Μη ικανοποιητική προβολή - διάθεση σε στοχευμένους χρήστες των υψηλής προστιθέμενης αξίας δεδομένων που παράγει, γεγονός που αποστερεί από το Παρατηρητήριο την προοπτική νομιμοποίησης του έργου του σε θεσμικούς παράγοντες.
- Η δομή του ιστότοπου δεν ανταποκρίνεται πλήρως στην οργάνωση της μεγάλης πλέον διαθέσιμης πληροφορίας αλλά και στις απαιτήσεις των χρηστών οι οποίες μπορεί να ποικίλουν από απλές έως σύνθετες και εξειδικευμένες.
- Έλλειψη στοχευμένων πλέον αναλύσεων, τόσο θεματικά όσο και χωρικά ώστε να καλύπτονται ανάγκες εξειδικευμένης πληροφορίας, ειδικά σε ζητήματα επιπτώσεων και επιδράσεων σε γεωγραφικές ζώνες σε άμεση εγγύτητα με το βασικό οδικό άξονα και τις καθέτους.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Ο)

- Αξιοποίηση του συνόλου των προϊόντων από τους χρήστες με συχνότερη αυτή των στοιχείων μετρήσεων/δεικτών και στη συνέχεια των χαρτών και εκθέσεων.
- Ικανοποίηση χρηστών για την ποιότητα των δεδομένων που παρέχει σήμερα.
- Σημαντική απήχηση στο επίπεδο φορέων μελετών, υλοποίησης προγραμμάτων, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης αλλά και ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων.
- Αναθεώρηση των τάσεων ανάπτυξης και των πολιτικών προτεραιότητας σε Ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Νέα δομή οργάνωσης και λειτουργίας της ΕΟΑΕ - ένταξη του Παρατηρητηρίου.
- Αξιοποίηση των δεδομένων που παράγονται εσωτερικά (πρωτογενή δεδομένα) για τη δικτύωση του Παρατηρητηρίου με το Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα και την εδραίωση έτσι της θεσμικής του προοπτικής ως πάροχος αξιόπιστων δεδομένων και πληροφοριών.
- Δικτύωση και εμπάθυνση της συνεργασίας με φορείς (δημόσιου και ιδιωτικού συμφέροντος) παραγωγής στατιστικών δεδομένων και καλλιέργειας μεθοδολογιών επεξεργασίας - σύνθεσης και επικοινωνίας αυτών, ως διαδικασία εμπάθυνσης των επιστημονικών προσεγγίσεων που ενσωματώνει το Παρατηρητήριο και γενικότερης διεύρυνσης της τεχνογνωστικής του βάσης.
- Το πλαίσιο χρηματοδότησης των εθνικών προγραμματικών περιόδων για ανάθεση εξειδικευμένων μελετών επιδράσεων, γεγονός όμως που φαίνεται να συνδέεται και με τη διοικητική ένταξη του Παρατηρητηρίου στην ΕΟΑΕ
- Το σχετικό ενδιαφέρον της δημόσιας διοίκησης, τουλάχιστον στις Περιφέρειες διέλευσης του άξονα, για την ενσωμάτωση των στοιχείων που παράγει το Παρατηρητήριο στη διαδικασία ολοκλήρωσης των προτάσεων τους για την επόμενη προγραμματική περίοδο αλλά και στην προώθηση ζητημάτων προβολής και διάχυσης του Παρατηρητηρίου.
- Ισχυρή διασύνδεση των παραγόμενων προϊόντων και ειδικά αυτών που ενσωματώνουν εξειδίκευση και υψηλή αξία, με πλαίσια χρηματοδότησης των εθνικών προγραμματικών περιόδων - η χρηματοδότηση από το φορέα όπου εντάσσεται (ΕΟΑΕ) κατευθύνεται κυρίως στο μισθολογικό και λειτουργικό κόστος και όχι σε ανάγκες υποστήριξης των προγραμμάτων μελετών.

ΑΠΕΙΛΕΣ (Τ)

- Μικρότερος βαθμός αναγνωρισιμότητας από φορείς με έδρα εκτός της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.
- Περιορισμένη απήχηση στο επίπεδο φορέων δημόσιας διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης με

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ
Κωδικός αναφοράς 5212

αντικείμενο το στρατηγικό σχεδιασμό, την χάραξη και την υλοποίηση πολιτικών.

- Ως μοναδικό μόνιμο παρατηρητήριο παρακολούθησης επιπτώσεων οδικού άξονα σε εθνικό επίπεδο διατρέχει κίνδυνο περιθωριοποίησης λόγω απουσίας δυνατοτήτων ανταγωνιστικής εξέλιξης.
- Σταδιακή απαξίωση των εργασιών και προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας στην περίπτωση μη συστηματικής συνέχειας της παραγωγής και εμβάθυνσής τους, γεγονός που μπορεί να συνδεθεί με τον τρόπο χρηματοδότησης των μελετών κυρίως από το εθνικό προγραμματικό πλαίσιο.
- Μη ικανοποιητική διασύνδεση με φορείς και μηχανισμούς παραγωγής μεθοδολογιών, γεγονός που σχετίζεται με την εμβάθυνση της επιστημονικότητας των αποτελεσμάτων και τη σταδιακή δημιουργία "τεχνογνωστικού χάσματος".
- Μη ικανοποιητική εισαγωγή των αναλύσεων επιδράσεων που παράγει στη διαμόρφωση των πολιτικών χωρικής συνοχής και χωροθέτησης δραστηριοτήτων, γεγονός που συνδέεται με την απειλή "υποβάθμισης" της προοπτικής του Παρατηρητηρίου ως συμβουλευτικό όργανο υψηλής αποδοχής.
- Η μη αξιοποίηση των στοιχείων κυκλοφορίας και φόρτων από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στον (ανά)σχεδιασμό του πλέγματος μεταφορών του βορειοελλαδικού χώρου, γεγονός που προβάλλει το χαμηλό βαθμό διείσδυσης των προϊόντων του Παρατηρητηρίου στους ανάλογους μηχανισμούς υλοποίησης των πολιτικών.
- Η μη αξιοποίηση, των υπολοίπων αποκλειστικών δεδομένων (π.χ. χρήσεις γης, εγκατάσταση επιχειρήσεων, στοιχεία δόμησης), παρότι δεν παρέχονται από άλλο ανάλογο φορέα, γεγονός που επίσης αποτελεί ένδειξη της χαμηλής διείσδυσης των προϊόντων του Παρατηρητηρίου στους μηχανισμούς σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών.
- Μη ύπαρξη αναδράσεων από διάφορους χρήστες των προϊόντων του Παρατηρητηρίου, γεγονός που θα επέτρεπε τον έλεγχο στοιχείων και μεθοδολογιών μέσα από ένα είδος "σκιώδους διαβούλευσης", και τελικά τη βελτιστοποίηση του παραγωγικού του αποτελέσματος.